

Skúsenosť

Pavol Rozložník v rúchu zenbudhistu

Pri počítači, ktorý tróni na nízkom stolíku, nemá stoličku – vystačí si s podlahou ateliéru. Vypne monitor, prezlečie sa do habitu a na prsia prevesí kapsu. S krkom mierne nahnutým dopredu opatrne vykročí, pretože nesmie zašľapiť ani mravca. S vyholenou lebkou a výrazne lomeným nosom tak trochu pripomína kríženca skína s ufónom. Ako však môže chodiť, keď na ulici nesvieti nijaké svetlo? „Vždy sa nejake nájde,“ záhadne odpovie. Za posledné tri dni spal dvadsať minút a pritom je úplne v pohode, keď štartuje svoje Twingo. Grafický dizajnér alias prvý vysvätený zenbudhistický mních školy Soto na Slovensku Pavol Rozložník krúti volantom a kolesá sa valia po ceste smerujúcej k jeho svetu.

📍 JÁN KARÁSEK
📍 MARTA FÖLDEŠOVÁ

🔊 aute sa rozochvejú perličkové tóny prinášajúce závan tibetských kláštorov. Nikde nezasvetielkuje displej rádio-prehrávača, nahrádzajú ho drobné zvončeky rozsiate v interiéri.

Miesto, kde líšky dávajú dobrú noc, nadobudne konkrétne rozmery: z večernej tmy vykukne zo sadu v bratislavskom Líščom údolí drevený altánok. Rozložník odsunie dvere a nehlučne vojde do miestnosti. Piecka vydáva teplo a v kruhu, chrbtami obrátenými k oltáriku so soškou Budhu, sviečkou a vonnou tyčinkou už medituje niekoľko ľudí.

Seišo sa bez jediného slova pripojí k svojim žiakom. Po dlhých minútach plynúcich na vlnách nadčasovosti prehlúši nehybnosť úder kladivka a mních vykrikuje: „Kaidžo!“ Priestor sa začne sýtiť monotónnym mrmotom odriekavaných modlitieb.

V diaľke v oknách činziakov modrasto blikocú obrazovky televízorov a kdesi pod sadom možno vytušíť rachot električiek. Altánok sa však akoby vznáša nad hektickým behom hlavného mesta i nad realitou.

Koniec meditácie. Tvárou mnicha preblesne úsmev: „Sloboda znamená, že v každej chvíli viete, čo máte urobiť. Slobodní nie ste v situáciách, ktoré vás vlečú, ale vtedy, keď ste schopní sa v nich rozhodovať.“

Ak preložíme meno Seišo do slovenčiny, dostaneme *Kázeň rieky*.

Soto Zen patrí medzi dva najväčšie prúdy japonského zenového budhizmu, ale jeho korene siahajú do Číny, Kórey či Tibetu. Rozložník zatiaľ necíti potrebu zabúchať na brány týchto exotických krajín.

„Zen prišiel za mnou, mnohé tie kláštory by mi asi neposkytli toľko, čo mi dáva majster Kaisen.“

Ten sa v šesťdesiatych rokoch vychytil na cestu do Číny, aby zakotvil v jednom z jej kláštorov. Za svojím snom osemnásťročný mladík putoval z Francúzska pešky i stopom. Peniaze si zarábala príležitostnými prácami. Musel prekľučkovať spíškami

nnícha Seiša

striel, aby sa po dlhých mesiacoch mohol ukloniť opätovi v zapadnutom horskom kláštore.

„Prečo si prišiel?“

„Chcem sa učiť bojové umenia.“

„Ale veď môj najlepší žiak žije v Paríži,“ mávol nad ním rukou opät.

Slovenský mních niekoľkokrát do roka teda meria trasu do francúzskeho kláštora Sei Sho Ji v Cubjacu, ktorý vedie Kaisen, a vzťah majstra a žiaka pokladá za najdôležitejšiu vec v živote.

Keď sa tam vegetarián Rozložník objavil po prvý raz, okamžite ho začali naphávať mäsom kvôli tomu, aby sa „nedržal svojich konštrukcií, škatuliek a priehradiek.“ A najmä, aby sa dokázal dívať na svet očami toho druhého.

Meditácie, spoločné raňajky, kopanie jám, obed, rýľovanie záhrady, meditácie, maľovanie fresiek a opät meditácie predznamenávajú denný rytmus kláštora.

„Majster vás v momente, keď sa začnete dobre cítiť, postaví do úlohy, v ktorej vám už nebude tak ľahko. Výlučné rešpektovanie majstra spočíva v absolútnom podriadení sa jeho autorite.“

Rozprávať o tom by vedel Francúz, ktorého majster nechal v Thajsku bez peňazí i bez znalosti reči. Chlapíkovi sa podarilo vrátiť domov až po niekoľkých mesiacoch.

„Nie je dôležité, že staviame kláštor, ale že meníme samých seba,“ opakuje svojim žiakom majster Kaisen.

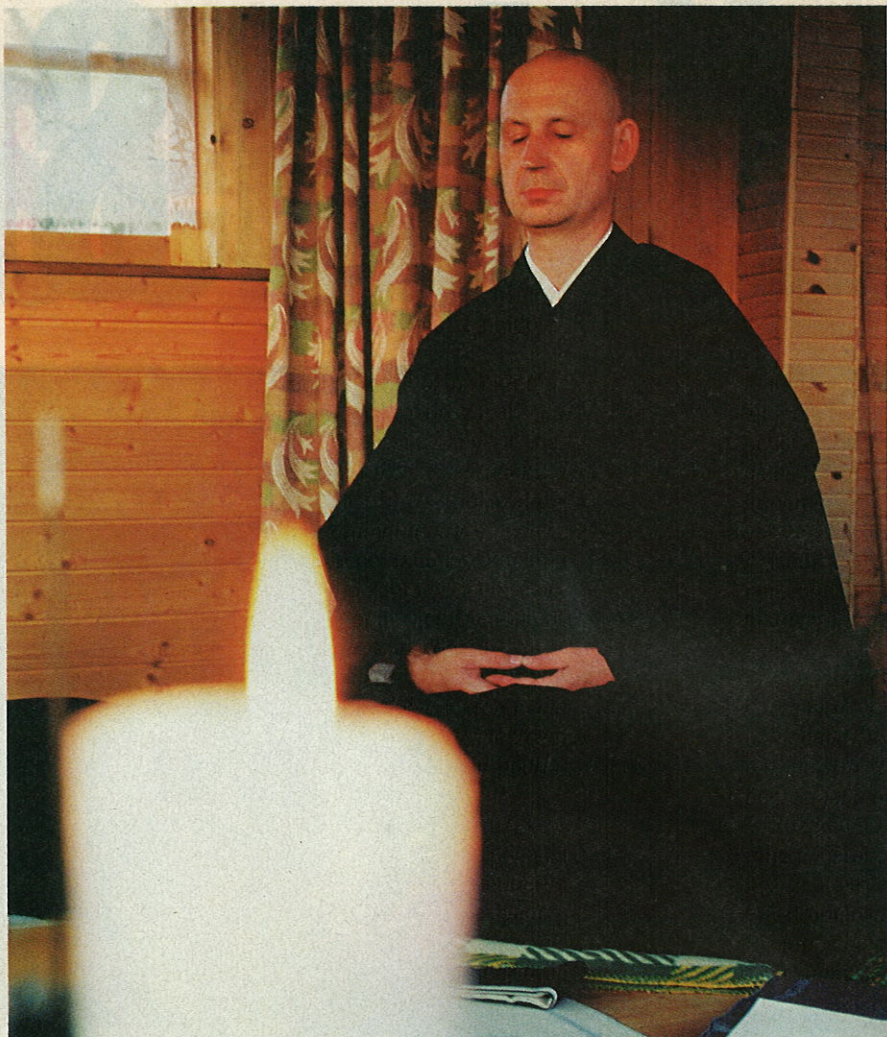
Rozložník sa už na košickej strednej škole s vervou pustil do zápasu s džudom, neskôr do karate a aikida. Bojové umenia mu poodhalili rúško závoja nad ázijskými učeniami. Panoptikum sveta zároveň filtroval cez ceruzku a štetec a pokúšal sa ho nahodiť na vyšponované plátna.

V rokoch spustenej železnej opony sa po chodníkoch verejne promenádovali len zástancovia tej jedinej správnej ideológie a gymnazista opisoval pasáže z kníh, ktoré sa podarilo prepašovať do šedivej zóny.

Na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave nastúpil na odbor kresba a grafika. Po chvíľkovom koketovaní s reštaurátorstvom zakotvil na katedre úžitkovej grafiky. Jeho učiteľia mu predkladali princípy, ktoré platia všeobecne aj bez pozhnenania Budhovho patentu: Napríklad, že obraz by mal byť dokončený v každom okamihu, hoci urobíte na ňom len jednu čiaru. Môžete ho maľovať celé roky, maľujete ho vždy nový – ibaže na tom istom priestore. Nie je tam nič, čo treba opravovať alebo prerábať.

Zrkadlový obraz v sebe nesie tiež budhizmus.

„Mnoho psychických problémov pramení z neukončenia vzťahov a skutkov. Ľudia nechávajú v sebe otvorené celé hory smetia.“

„Kedysi som o živote čítaval, dnes ho žijem. Nepotrebujem zhromažďovať veci.“

Po skončení školy Rozložník pokračuje v maľovaní a pozýva na vernisáže. Na materskej vysokej škole sa stane asistentom a spoluzakladateľom oddelenia grafického dizajnu. A opustí paletu.

„Keď ma v kláštore postavia k prázdnej stene, tak pracujem. Netvrdím, že sa k maľovaniu ešte nevrátim, ale vôbec sa k nemu necítim byť viazaný.“

Pozvanie majstra Kaisena na Slovensko bolo výzvou k zdokonaleniu sa v bojových umeniach. Rozložník však zaregistroval, že ich technika nie je metou, ktorú treba dosiahnuť. Návštevníci sa inak správajú, inak reagovali a vnímali okolie.

„Ty už si mních,“ oslovil Kaisen Rozložníka pri jednom z jeho pobytov v kláštore. Nasledovala ceremónia slávnostného vysvätenia. Seišo si nedrží v hlave presný dátum zlomového životného bodu. Zenoví mníši si nepotrpia na kolobeh hodinových ručičiek. Minulosť a budúcnosť sú bezcenné pojmy. Existuje len tento OKAMIH.

Študent chodieval do starého domu pod Bratislavským hradom, kde s priateľom maliarom Stanom Černým viedol diskusiu o večných témach. Raz sa pri nich zasta-

vila Stanova matka a spomenula jednu z najcennejších kníh, ktoré v mladosti čítala. Láma patero moudrostí od autorov Alexandry David Neel a lámu Yongdena zanechala v nej hlbokú stopu.

Kniha však vyšla iba v ére prvej Československej republiky a stratila sa v prepadlisku času.

Rozložník zišiel k Michalskej bráne. Zablúdil do antikvariátu. Hneď pri dverách mu padla do očí stará kniha. Láma patero moudrostí vtedy kúpil za dvanásť korún. V existenciu vyšších znamení neverí.

„Ja viem, že sú. Nie je to viera, ale osobná skúsenosť.“

O niekoľko rokov neskôr majster Kaisen spolu so svojou suitou zamieril do poľského Krakova. Mnícha Krištofa poveril, aby zohnal kamenosochárske dláta, ktoré potrebovali na obnovu kláštora. Rozložník vedel, že takéto nástroje sa nedajú kúpiť, každý kamenár si ich necháva nakuť na špeciálnu objednávku.

Krištof beznádejne behal po obchodoch. Na krakovskom námestí, uprostred mraveniska tisícok ľudí majster stratil trpezlivosť.

„Prestaňme sa už riadiť Krištofovou karmou a začnime mojou intuíciou,“ vyhlásil

Pavol Rozložník v bratislavskom Líščom údolí so svojimi žiakmi počas meditácie v altánku.

➔ a ukázal prstom na človeka skrytého v dave. Mních oslovil šéfa kamenosochárskych a reštaurátorských dielní mesta Krakov.

„Keď ste dostatočne otvorení, takéto znamenia stretávate na každom kroku. Život je vtedy zábava.“

Kázeň rieky nosí šesťročné nohavice. Sandále, ktoré ma naboso obuté na nohách, dostal do daru. Väčšinu zo svojej zbierky fajok rozdal a podobný osud postihol jeho knižnicu.

„Kedysi som o živote čítaval, dnes ho žijem. Nepotrebujem zhromažďovať veci.“

Po žobraní však nemusí chodiť. Pavol Rozložník je spolujateľom renomovanej firmy IQ Design studio, ktorá tvaruje vizuálne grafické koncepcie pre mnoho známych spoločností.

„Grafický dizajn je špecifickou oblasťou. Musíte počúvať klienta a často sa odosobniť. Na druhej strane by ste mali urobiť kvalitnú prácu, s ktorou ste spokojní vy aj zákazník.“

V práci má ešte jedného majstra – počítaču tlmočí svoje nápady. Okrem neho jedinou ozdobou pracovne je súprava čajových šálok a v kúte pohodený spacák. Podnikateľ nemá domov v tom pravom zmysle slova.

„Bývam na rôznych miestach, najčastejšie v ateliéri.“

Návrhy značiek i reklamné kampane pre firmy zvučných mien napovedajú, že na

konto štúdia pritekajú nemalé sumy. A Rozložník priznáva, že peniaze sú veľmi dôležité: „Samy osebe však nemajú nijakú cenu. Nemám nijaké úspory. Všetko okamžite poskytujem na misijnú činnosť, alebo na vydávanie kníh.“

Jedna z právd Budhu hovorí o vzniku utrpenia. Vytvárajú ho väzby dokonca aj k príjemným veciam, pretože zákon vesmíru je neúprosný – jediná istota je v zmene. „Ludia, ktorých máte radi, raz zomrú. Zostarnete. Vášmu zdraviu sa nemusíte tešiť stále. To isté platí o peniazoch. Problém nie je v nich, ale v pripútanosti k nim.“

Budhizmus má za sebou dvetisícpäťsto rokov. Meditácia je staršia ako všetky náboženstvá. Rozložník sa snaží byť v maximálnej koncentrácii v každej sekunde.

„Meditujem, keď dvíham k ústam šálku kávy, keď pracujem, keď vnímam zvuky okolo seba. Nemusím pritom sedieť v predpísanej polohe.“ Práve preto je presvedčený, že zenbudhistickí mnísi by boli najlepšími bodyguardmi na svete.

Jeho povinnosťou mnícha je raz mesačne usporiadať session – stretnutie ľudí, ktorí spoločne pracujú, meditujú i jedia. Dávna tradícia pochádza z Indie, keď sa v období dažďov mohli ľudia venovať svojmu duchovnému zdokonaleniu.

„Dnes sa už navzájom nepočúvajú. Nie sú otvorení, snažia sa ostatným nanucovať

svoje predstavy. Prichádzajú so svojou kockou do kruhovej miestnosti a nevedia ju tam nijako napasovať,“ rozvíja svoju teóriu Seišo. Podľa neho zmysel počúvania stratili vďaka masmédiám a informačným kanálom.

„Keď ste s niekým kedysi hovorili, museli ste sa sústrediť, pretože sa situácia už nikdy nezopakovala. Noviny však odložíte s myšlienkou – prečítam si ich zajtra, vyhladám si ich v knižnici. Možno v osobnom rozhovore je oveľa viac, ako na celom internete.“

Odskok od proklamovaného životného štandardu muža s korálkami z kostí zomretých mníchov na zápästí netrapi. „Okolo nás sa hromadia príkazy, zákazy, nariadenia. Neustále vás sledujú spolupracovníci, susedia, spolucestujúci v električkách, učítelia... Len čo vybočíte z radu, tak sa naštvú. Ich nevráznosť nepramení z vášho konania, ale z ich strachu, že oni si nemôžu dovoliť dať najavo svoj názor.“

V mene budhizmu nikdy nevypukol vojnový spor. Kázeň rieky tvrdí, že spolu so svojimi druhmi neprišiel na Slovensko likvidovať kresťanstvo. „Naopak. Kresťania nech si zachovávajú svoju vieru. Ak niekto verí v Ježiša Krista, je to super.“

Pre holohlavého chlapa je osobná skúsenosť najvyšší vrchol. Napokon už dalajláma hlásal: „Ak počítujete rozpor medzi vašou osobnou skúsenosťou a svätými knihami – spálte sväté knihy.“

➔